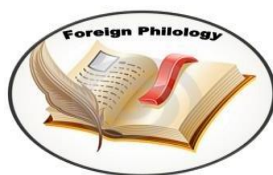

***Шетел филологиясы, лингводидактика
және аударма ісінің өзекті мәселелері***

**VIII Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
семинардың жинағы**

Нұр-Сұлтан - 2020

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2
III 50

Бас редакторы – филология ғылымдарының докторы, профессор
А.Е. Бижкенова

Редакторлық алқасы:

Филология ғылымдарының докторы, профессор К.К. Дуйсекова
Педагогикалық ғылымдарының докторы, профессор К.Н. Булатбаева
Филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. Г.К. Кенжетаева
Филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. Н.З. Жуманбекова
Филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. М.Л. Анафинова

Техникалық редакторы - Смагулова М.Г.

III 50 Шетел филологиясы, лингводидактика және аударма ісінің өзекті мәселелері. VIII Халықаралық ғылыми-тәжірибелік семинардың жинағы. – Нұр-Сұлтан: «Мастер По» ЖШС, 2020. – 141 б.

ISBN 978-601-326-420-2

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-нің филология факультеті шетел филологиясы кафедрасында жылына бір рет ашық түрде өтетін VIII ғылыми-тәжірибелік семинарының жинағына қатысушылардың ізденіс жұмыстары кіргізілген. Шетел филологиясы, шет тілдерін оқыту, және қазіргі таңдағы аударма мәселелеріне арналған ғылыми жазбалар енді.

Мәтіндер мағынасы мен стилистикасы авторлардың жауапкершілігінде.

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2

ISBN 978-601-326-420-2

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020

ҚҰТТЫҚТАУ

2020 жылдың 5 сәуірінде Филология ғылымдарының кандидаты, Шетел филологиясы кафедрасының профессоры Гүлнәр Құсайынқызы Сәрсикеева 70 жасқа толды.

Гүлнәр Құсайынқызы, С. Сейфуллин атындағы Целиноград педагогикалық институтының шет тілдер факультетінің түлегі, өзін туған *Alma mater* қабырғасында педагогикалық қызметіне арнады. Ұзақ жылдар бойы француз тілі кафедрасының, кейін Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің роман-герман тілдері кафедрасының меңгерушісі қызметтерін атқарды.

Г.К. Сәрсикеева кандидаттық диссертациясын қорғап, тіл білімі доценті ғылыми атағын алды. Ал 2017 жылы ол Париж қаласындағы университетте аударма саласындағы философия докторы ғылыми дәрежесіне диссертация қорғап, Францияның PhD дипломын алды.

Гүлнәр Құсайынқызы білім беру қызметімен қатар, аудармамен айналысты және француз тілінің тәжірибелі аудармашысы болып танылды. Ол француз аудармашыларымен қосылып Францияда қазақ жазушысы, ақын және ағартушы Абай Құнанбаевтың "Қара сөздерін" аударып жарыққа шығарды. Сонымен қатар басқа да қазақ шығармалары, оның ішінде қазақ ертегілері Г.Қ. Сәрсикееваның аудармасымен француз тілінде жарық көрді.

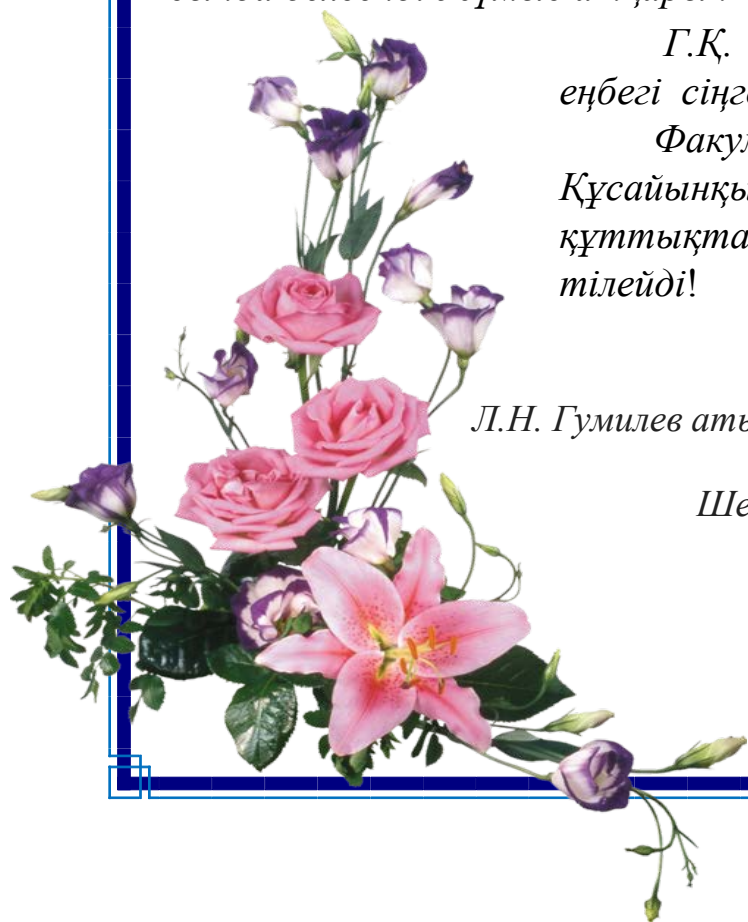
Г.Қ. Сәрсикеева бүгін де Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті филология факультеті Шетел филологиясы кафедрасында белсенді жұмыс атқарып келеді.

Г.Қ. Сәрсикеева филология факультетінің еңбегі сіңген оқы-тушылар қатарына кіреді.

Факультет пен кафедра ұжымы Гүлнәр Құсайынқызы Сәрсикееваны мерейтойымен құттықтап, одан әрі шығармашылық табыс тілейді!

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Филология факультеті мен
Шетел филологиясы кафедрасының ұжымы

30 сәуір, 2020 ж.,
Нұр-Сұлтан қаласы

САРСИКЕЕВА ГҮЛНАР ҚҰСАЙЕНҚЫЗЫ
(туған жылы 05.04.1950)

КСРО ЖАК филология ғылымдарының кандидаты, доценті, Париж Нантер университетінің философия докторы, /PhD/, мамандығы: "Sciences du Langage",
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Шетел филологиясы кафедрасының профессоры,
Академиялық Пальма Орденінің Шевальесі (Франция, 2010)
Қазақстан мен Францияның арасындағы мәдени қарым-қатынастарының дамуына
қосқан үлесі үшін

Еңбек қызметі туралы мәліметтер

Білім. Кәсіби қызмет

1970 ж. - Сәкен Сейфуллин атындағы Целиноград мемлекеттік педагогикалық институты түлегі ;

1979-1989 ж. - ЦМПИ француз тілі кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к., доцент;

1989-2001 ж. - Алматы қ.: Қазақ Мемлекеттік Халықаралық қатынастар және Әлем тілдері университетінің француз филологиясы кафедрасының ф.ғ.к., доценті және қосымша қызмет істеушілік - "КАТКО-AREVA" қазақ-француз компаниясының аға аудармашысы» Қазақстанның оңтүстік және батыс облыстарында;

2001-2008 ж. - ЕҰУ роман-герман тілдері кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к., доценті;

2008 ж. - ЕҰУ Филология факультетінің Шетел филологиясы кафедрасының ф.ғ.к., доценті;

2018 ж. - қазіргі таңда, Нұр-Сұлтан қаласындағы Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінде Филология факультетінің Шетел филологиясы кафедрасының PhD, профессоры.

Ғылыми және аударма қызметі

Ғылыми бағыттары: Француз филологиясы, Абайтану, Аударматаным.

Шетел филология кафедрасында теориялық және практикалық сабақтарын жүргізу, магистранттар мен докторанттардың диссертацияларының ғылыми басшылығын іске асыру.

2002-2004 ж., 2018ж - «Опера мен Балет театры», кейіннен-Астана-Опера» Мемлекеттік Опера Театрында француз дирижерлері мен балетмейстерлерінің балет, спектакль және опера қойылымындарының француз тілінің аудармашысы;

2008-2017 ж. - халықаралық жобалардың мүшесі (Испания, Германия және Франция (с): "EUROPHRAS. European Society of Phraseology. "Еуропада және одан тыс жерлердегі кең таралған идиомалардың полилингвалды сөздігі". 2012 ж. 1 томы мен 07.10. 2014 ж. 2 томы 07.10. әлемге әйгілі "Peter Lang Publishing Group" баспасында жарық көрді. Réf : www.widespread-idioms.uni-trier.de;

2009 ж. - қазіргі уақытқа дейін "ESFAM" (Болгария) Халықаралық Бағдарламасының тұрақты үйлестірушісі: магистратураға түсу, біліктілігі: "экономика магистрі" бейіні бойынша – ref.- <http://www.bulgaria-france.net/>. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінің Филология факультеті 40 астам түлектер мен Алматы қ., Қостанай, қала-ларының де София қаласындағы басқару және менеджмент мамандықтар бойынша Франко-фония Институтының Жоғары Мектебін «ESFAM» сәтті бітіріп, Қазақстанда дипломда-рына сәйкес жұмыс жасайды;

2011 ж. - халықаралық коллоквиум ғылыми Комитетінің мүшесі және модератор (Гранада, Испания), сондай-ақ 2017ж осы лауазымдарда - Стамбул қ. (Түркия) Техникалық университетінде. Францияда, Испанияда, Флоренцияда Венгрияда, Румынияда, Ресейде және Қазақстанда 60-тан астам форумдар, конгресстер, коллоквиумдар материалдарының жинақтарында француз тіліндегі ғылыми баяндамалар жарияланды: **17.09.2016 ж.** - "Gestion des ressources et gouvernance" Халықаралық экономикалық коллоквиумда ғылыми комите-тінің мүшесі, баяндама тақырыбы.: «La culture du Kazakhstan et son impact sur les politiques d'environnement ». Roumanie, Université Titu Maiorescu. Экономистер осы баяндама туралы өте жақсы пікірлерімен бөлісіті;

17.08.2017 ж. - "Болашақ энергиясы: Әйелдер, бизнес және жаһандық экономика" жобасының мүшесі, Астана қ., www.expoandwomen, пленарлық сессиядағы ғылыми баяндаманың тақырыбы: "Мәдениет тұрақты даму факторы ретінде";

21-23.09.2017 ж. - Халықаралық конференцияға «Соғыссыз әлем, Жібек жолындағы кездесу» атты сарапшы ретінде. М.М. Әуезов шақыруы бойынша Алматы қаласына ғылыми іс-сапар.

2017-2018 ж. - желтоқсан- қантар айларында Эрасмус+бағдарламасы аясында ВАЛАНСЬЕН-ЭНО-КАМБРЕЗИ университетінде (Франция) студенттер мен магистрант-тарға) -француз тілінде 15 сағат дәріс оқу;

2018 ж. – Мемлекеттік бағдарламасы "Қазақ тіліндегі 100 классикалық туындыны шет тілдеріне аудару» аясында қазақ тілінен француз тіліне 2 әдеби шығарманың аудармасы: Уәлихан Ысқақ "Қоңыр күз еді", және Асқар Сүлейменов "Қара шал" .

2019 ж. - Тұңғыш Президентінің "Рухани жаңғыру"атты мақаласын қазақ және орыс тілдерінен француз тіліне аудару;

2020 ж. - Абайдың 175 жылдығына байланысты ЕҰУ іс-шараларына қатысу: телеар-наларға (КазИнформБюро, Қазмедиа радиосы Егемен Қазақстан газетіне қаз. және орыс тілінде сұхбат беру. Егемен КЗ газетіне қазақ тілінде мақала жазу., Абай «Қара сөздер» француз тіліндегі шығармасынан үзіндіні әлеуметтік желіде оқу.

"Нұр Отан" партиясының тұрақты мүшесі, Француз Альянсы жанындағы француз тілі оқытушылары қауымдастығының мүшесі.

Кітап аудармалары

1. Абай "Қара сөздер", "Білім" баспасы, Алматы, 2001, рег. 2005 жылғы 27 шілдедегі № 166 қаулысы (бірлескен авторлықта).

2. Қазақ халық ертегілері: "Ер Төстік.", изд.: "Акарман-медиа", Астана, 2010 ж., 72 пл. – (цветн. иллюст.). рег. 2010 жылғы 13 шілдедегі №1245

3. М. Шаханов. "Тайна, унесенная Чингисханом", изд.: "SAR Béar" Perpignan, 2005, (Франция), (орыс тілінен француз тіліндегі аудармасы) рег. 2005 жылғы 29 маусымдағы № 137 (бірлескен авторлықта).

4. "Қазақ халқының мәдениеті туралы антология: тарих, әдебиет және өнер" кітабы, социология ғылымдарының докторы Ванда Дресслермен (Франция) бірлесіп дайындалған кітап. 380бет. Париж қаласындағы "CARACTERE" баспасына тапсырылды.

Марапаттаулар мен көтермелеулер

2002 ж. - ҚР Білім Министрлігінің Құрмет грамотасы

2006 ж. - ҚР БҒМ Мемлекеттік гранты: " ЖОО Үздік оқытушысы" 2006 ж;

2008 ж. - Диплом және Күлтегін медалі – « ЕҰУ Мақтанышы»;

2010 ж. - "Болашақ" Халықаралық Президенттік бағдарламасының Мемлекеттік Гранты»;

2010 ж. - ҚР-дағы Франция Елшілігі: сертификат және ордені: Академиялық Пальма Шевалье атағы ордені: Қазақстан мен Франция арасындағы ғылыми және мәдени қатынас-тарды дамытуға қосқан үлесі үшін;

2012 ж. - Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Филология факультетінің 50 жылдығына орай «Құрмет грамотасы»;

2016 ж. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті: «ЕҰУ-нің 20 жылдығына» орай «Құрмет грамотасы».

Содержание

Құттықтау.....	3
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И СОДЕРЖАНИЕ ИНОЯЗЫКОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ	
<i>А.А. Адылханова</i> МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ШКОЛЕ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ.....	7
<i>Г.Д. Баубекова, К.Н. Булатбаева</i> ФОРМИРОВАНИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ МОЛОДЕЖИ НА ОСНОВЕ ФОЛЬКЛОРА КАЗАХСКОГО НАРОДА	11
<i>A.S. Vervein, N.Z. Zhumanbekova</i> NATIONAL SOCIO-CULTURAL STEREOTYPES OF SPEECH COMMUNICATION.....	17
<i>Гладко М.А.</i> ТЕМАТИЧЕСКИЕ ДОМИНАНТЫ В МЕДИАДИСКУРСЕ БЕЛАРУСИ.....	21
<i>Ерланов Е.Е.</i> ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ТОПОНИМДЕРІНІҢ ТАРИХИ СИПАТЫ.....	26
<i>Исабекова С.З.</i> АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ И ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ К ИНОЯЗЫЧНОМУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ ОБЩЕНИЮ В КОНТЕКСТЕ ПРОГРАММЫ «РУХАНИ ЖАНҒЫРУ»	32
<i>Отызбаева К.Ж., Дюсенгалиева А.А., Загоруля О.Л.</i> ВЛИЯНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА РЕЧЬ СОВРЕМЕННОГО ПОДРОСТКА.....	39
ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА	
<i>A.B. Yertostikova, A.E. Bizhkenova</i> POETISCHER DISKURS DER FRÜHEN LYRIK VON A.A. ASHMATOVA.....	45
<i>Жабигенова Г.С.</i> ЛИЧНОСТНЫЙ СМЫСЛ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ АБАЯ КУНАНБАЕВА «СЛОВА НАЗИДАНИЯ» И МИШЕЛЯ МОНТЕНЯ «ОПЫТЫ».....	51
<i>Искандерова А. Н</i> ПРИНЦИПЫ И ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ ОРОНИМОВ.....	58
<i>Каримова Н.Б.</i> О ТАЛАНТЕ ТВОРЦА.....	62

Кинжагалиева К.У, Нуркенова С.С.

СӨЗ МӘДЕНИЕТІНІҢ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕР..... 65

Мырзалы М.Б., Сарсикеева Г.К.

АБАЙДЫҢ «ҚАРА СӨЗДЕР» ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ТРАКТАТЫНЫҢ
ПРАГМАТИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ..... 70

Ниязбекова Г.М., Сарсикеева Г.К.

“THE EFFECT OF LIFE” AS AN IMPLEMENTER OF
THE AESTHETIC FUNCTION IN LITERATURE..... 77

Сапабеков С.М.

ПОСТМОДЕРНИСТСКАЯ ПРОЗА В ЛИТЕРАТУРЕ КАЗАХСТАНА 83

Спиглазова Г.И

L’ENSEIGNEMENT DU FRANCAIS LANGUE ETRANGERE EN
QUATRIEME ANNEE D’ETUDE..... 88

Шишковский С.А.

К ВОПРОСУ О ПОДХОДАХ К ИЗУЧЕНИЮ
ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТИ..... 92

ВОПРОСЫ ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ

Байгужина Ж.К

ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ..... 99

Боранбаева А.М.

THE SPECIFICITY OF WRITTEN BUSINESS COMMUNICATION..... 105

Дуйсекова К.К., Кенжигожина К.С.

К ПРОБЛЕМЕ ПЕРЕВОДИМОСТИ И НЕПЕРЕВОДИМОСТИ
(по следам перевода «Қара сөздер» Абая на французский язык)..... 108

Ерходжаева М. А

ІЛІЯС ЕСЕНБЕРЛИН «АЛМАС ҚЫЛЫШ» РОМАНЫНДАҒЫ
РЕАЛИЯНЫҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ АУДАРЫЛУЫ 112

Загидуллина А.А.

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЯ
ТОПОНИМОВ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ..... 118

Кадырбаева А.С

ЗАИМСТВОВАНИЯ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ:
ПРОЦЕСС ОБОГАЩЕНИЯ ИЛИ АССИМИЛЯЦИИ ЯЗЫКА?..... 123

Қоңқабаева А.Т.

КІДІРІСТІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ 128

Оспанова Ж.Т., Толыбаева К.К.

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
МЕТАФОРИЧЕСКОГО ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЯ
ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ..... 135

Сондай-ақ кідірістің диалогтық үзінділердегі нақты қызметі, интонациялық суперсегментті құралдар айқындалды. Бұл жоғарыда атап өткен интонация функцияларының қызметі мен оның компоненті-кідіріс арқылы жүзеге асатыны белгілі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сарсикеева Г.К. АКД "Функциональный анализ паузы". Алматы.1979, - 28 б.
2. Goldman-Eisler, F (1968). Psycholinguistics: Experiments in spontaneous speech. London: Academic Press.
3. Мырзабеков С.Н. "Қазақ тілі дыбыс жүйесіндегі дистрибуциялық пен функционалдылық." ДДА. А., 1998
4. Жүнісбек Ә. Қазақ фонетикасы. – Алматы: Арыс, 2009. – 312 б
5. Әуезов М. Абай жолы. Роман-эпопея. Бірінші кітап. Абай. Алматы: Жазушы баспасы, 1989. – 608 б.
6. Аманжолов С. Қазақ әдеби тілі қысқаша курсы. Алматы, 1994. – 320 б.

**ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
МЕТАФОРИЧЕСКОГО ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЯ
ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ**

Оспанова Ж.Т., Толыбаева К.К.

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева,

г. Нур-Султан, Казахстан

zhanna19@list.ru, tolybaeva-karima@mail.ru

Аңдатпа. Мақала шындықты метафоралық концептуализациялау процесінде лингвомәдениеттану аспектісін зерттеуге, атап айтқанда, *алаң* лексемасымен қазақ тілінде берілген физикалық кеңістікке арналған. Авторлар қазақ тілінің Алматы корпусынан мысалдар келтіріп, зерттелген лексеманың әлеуетін және оның әр түрлі метафоралық проекцияларға қатысуын көрсетеді.

Abstract. The article is devoted to the study of the linguoculturological aspect in the process of metaphorical conceptualization of reality, in particular, the physical space represented in the Kazakh language by the lexeme *alan* (*алаң*). The authors give examples from the Almaty corpus of the Kazakh language, demonstrating the potential of the studied lexeme and its participation in various metaphorical projections.

Согласно когнитивной теории метафоры, в основе метафоризации лежит взаимодействие двух когнитивных структур: области источника («source domain») и области цели («target domain») [1, с. 9], где под первой имеются в виду когнитивные структуры или конкретное знание, известное нам в определенных терминах и полученное нами в процессе опыта взаимодействия с окружающим миром, а под второй – когнитивные структуры или менее известное и конкретное знание. Понимание одной области сквозь призму другой, т.е. метафорические проекции из области источника в области цели, принято называть концептуальными метафорами или метафорическими моделями.

В процессе метафорического переосмысления действительности появляются различные метафорические модели, среди которых приоритетными, по утверждению В.А. Масловой и М.В. Пименовой [2, с. 36], являются пространственные (ориентационные), временные и культурные.

Пространственно-временные ориентации функционируют внутри одного культурно-географического пространства и позволяют образовывать разные представления о месте человека в мире в целом, а также в обществе [3, с. 204], при этом они будут отличаться в зависимости от культуры, следовательно, указывать на лингвокультурологические особенности переосмысления окружающей действительности.

По Дж. Лакоффу и М. Джонсону, человек, представляя собой так называемый контейнер, использует метафору-контейнер (*container metaphors*) или метафору вместилища по отношению к природным объектам, исходя из своего физического, вернее телесного, опыта на основе ориентации «внутри – снаружи» [4, с. 30], т.е. весь мир воспринимается сквозь призму человеческого тела: нечто в теле, либо за пределами тела.

Восприятие человека устроено так, что, если даже естественной физической границы вместилищ нет (в виде забора, ограды, стены, линии и др.), то человек сам инстинктивно налагает эти границы в виде воображаемой линии, плоскости, а также своими действиями, к примеру, существует невидимая граница во взаимоотношениях с людьми – когда люди находятся в ссоре, в дружественных отношениях, на стадии первого знакомства – и все взаимоотношения рассматриваются как «вместилища» или «контейнеры».

В качестве иллюстрации мы взяли пространственную метафорическую модель ФИЗИКАЛЫҚ КЕҢІСТІК – КОНТЕЙНЕР (КЕҢ ОРЫН) / ФИЗИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО – КОНТЕЙНЕР (ВМЕСТИЛИЩЕ) на материале казахского языка.

Для начала следует изучить основные значения лексем, обозначающих физическое пространство, ограниченное видимыми или невидимыми границами, например, топографическое пространство – поляна, репрезентируемая в казахском языке следующими лексемами: *алаң* ‘поляна’, *алаңқай* ‘естественная площадка’, ‘поляна’, *далашық* ‘поляна’, *жабдан* ‘открытая ровная местность’, *түзең* ‘равнина’, *түзең (тоғай ішіндегі ашық жер)* ‘поляна’. Ограничимся в настоящем исследовании рассмотрением лексемы *алаң* и изучим далее ее участие в метафорических проекциях из области источника АЛАҢ в различные области цели.

В толковом словаре под редакцией Т. Жанузакова лексема *алаң* имеет следующие значения: 1а. орман, тоғай, үй аралығындағы бос жер ‘свободное место между лесами или домами; 1б. ірі қаладағы жиын, шеру өткізетін арнаулы орын ‘специальное место, отведенное для проведения мероприятий в крупных городах’; 2. қойда болатын топалаң ауруының бір түрі ‘вид болезни, распространенная среди овец’; 3. беймазалық әбігер ‘беспокойный’ [5, с. 38].

Как видим, значения 1а и 1б лексемы *алаң* наиболее вероятнее содержит в себе сему ‘физическое пространство’. Далее рассмотрим, как данная лексема, будучи областью источника, участвует в метафорических проекциях.

Алматинский корпус казахского языка [6] позволяет проследить, в какие области цели происходит метафорическое переосмысление понятия

алаң. Всего в корпусе насчитывается: 232 примера с лексемой *алаң*, среди которых для анализа нами было отобрано 188 предложений.

Корпусное исследование показывает, что лексема *алаң* используется для обозначения следующих пространств:

1. ПОЛЯНА

(1) *Кербұғы сол көк ала діңгектің түбінде, дүбәра алаңда қалды.*

(Ә. Нұршайықов)

(2) *... қамыс қоршаған алаңда шалқасынан сұлап жатқан жігітті көрсетті.*

(І. Есенберлин)

(3) *... енді соны тау етегінде, ақ қайың өскен алаңда отырып* (Ә. Нұрпейісов)

2. УКРЫТИЕ

(4) *Қонуға бір қауіпсіз алаң таппасақ болмас. Көшке бұл өңір мүлде бейтаныс.* (І. Есенберлин).

(5) *Есеней ... көңілге бір алаң орнапты* (Ғ. Мүсірепов)

3. СПОРТИВНАЯ АРЕНА

(6) *Дегенмен, үшінші раундта алаң иесінің артықшылығы байқала берді.* (Егемен Қазақстан)

(7) *Жүз мыңдаған жанкүйер алаңға шығып кетіп ...* (Халық сөзі)

4. ДЕТСКАЯ ПЛОЩАДКА

(8)... *тұрғын үй кешенінің балалар ойнайтын алаңының көлік тұрағына айналғандығы айтылған.* (Айқын).

5. СТРОИТЕЛЬНАЯ ПЛОЩАДКА

(9) *Батырханның бірталайдан бері құрылыс алаңына келіп тұрғаны осы.* (Қ. Жұмаділов)

6. ПОЛЕ БИТВЫ / ПОЛЕ СРАЖЕНИЯ

(10) *Жалынқұйрығын тебініп қап, жырау көрсеткен майдан алаңына қарай шаба жөнелді* (І. Есенберлин)

7. ПОЛИТИЧЕСКАЯ ПЛОЩАДКА

(11)*Саяси алаңның мүмкіндігі – бес елге де ортақ, онда бес елге де орын бар* (Айқын).

8. ДИСКУССИОННАЯ ПЛОЩАДКА (площадка для диалогов)

(12) *Отандық ғалымдар да қатып қалған лекциялық форматтан қашып, студенттермен диалог алаңына көшу қажеттігін қолдайды* (Айқын).

При этом для *алаң* характерны некоторые свойства и особенности, что подтверждается следующими сочетаниями и примерами:

кең алаң ‘просторная поляна / площадь’

(13) *Парктегі кең алаңда әдетте жұрт би билейді, музыка ойнайды.*

(Ш. Айтматов)

кішкентай алаң ‘маленькая поляна’

(14) *Бұрын итмұрын жанындағы кішкентай алаңда кеңдігі кісі сыйғандай үш*

үлкен ін болатын (М. Әуезов).

шаршы алаң ‘ринг / арена’ (букв. «квадратная площадка»)

(15) Шаршы **алаңда** 75 келі салмақта сынға түсіп жүрсіз (Халық сөзі)

сырт алаң ‘чужое поле’ (букв. «внешнее поле / площадка»)

(16) Хоккей: «Барыс» сырт **алаңда** «Ак Барсты» ұтты (Егемен Қазақстан)
шет алаң ‘чужое поле’

(17) Хоккей. «Барыс» шет **алаңда** жеңіске жетті (Егемен Қазақстан)

ән алаңы ‘сцена / площадка для пения’

(18) ... қайшы алысқан перронның енді лезде ән **алаңына** айналып кеткеніне таң қаламын. (Ә. Нұршайықов)

би алаңы ‘танцевальная площадка’

(19) Осы кезде қыздар мен жігіттер шыр көбелек айналып, етек-тер үйіріліп, еріндер күлімдеп, вагондар алды би **алаңына** айналып кетті.

(Ғ. Мүсірепов)

алаң иелері ‘хозяева ринга / поля’ (20) Кездесуде есепті бірінші болып **алаң** иелері ашты. (Егемен Қазақстан).

Выше приведенные примеры позволяют выделить следующие области цели, по направлению к которым происходят метафорические проекции из области источника АЛАҢ:

- ПРОСТРАНСТВО, СОЗДАННОЕ ПРИРОДОЙ
- ПРОСТРАНСТВО, СОЗДАННОЕ ЧЕЛОВЕКОМ
- ПРОСТРАНСТВО, ПРЕДНАЗНАЧЕННОЕ ДЛЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.

Следовательно, можно реконструировать следующие концептуальные метафоры: ПОЛЯНА – ПРИРОДНОЕ ПРОСТРАНСТВО; ПОЛЯНА – СОЗДАННОЕ ЧЕЛОВЕКОМ ПРОСТРАНСТВО; ПОЛЯНА – УКРЫТИЕ; ПОЛЯНА – ПЛОЩАДКА ДЛЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.

В заключение хотелось бы отметить, что, в отличие от американского представления о поляне или поле, как контейнере [4, с. 30-31], вмещающем в себя предметы, в казахской лингвокультуре АЛАҢ это также место, которое дает возможность для творческой (ән алаңы, би алаңы) деятельности. Перспективой исследования видится компаративное изучение метафорических проекций на материале неродственных языков с целью установления идио-этнических особенностей концептуализации и метафорического переосмысления действительности.

Список использованных источников:

1. Баранов Н.А. Предисловие редактора. // Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем: Пер. с англ. / Под ред. И с предисл. А.Н. Баранова. Изд. 3-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2017. – 256 с.
2. Маслова В.А., Пименова М.В. Коды лингвокультуры: учебное пособие. -3-е изд., стер. – М.: ФЛИНТА: Наука, 2018. -180 с.
3. Дуйсекова К.К. Фразеологическая картина мира французского и казахского языков (концептуально-лингвокультурологический опыт исследования). – дисс. ... докт. филол. наук: 10.02.20. – Алматы, 2006. — 300 с.
4. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. Chicago: University of Chicago Press, 1980. – 277 p.
5. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі / Жалпы редакциясын басқарған Т. Жанұзақов. – Алматы: Дайк-Пресс, 2008. – 968 б.
6. Алматинский корпус казахского языка <http://web-corpora.net/KazakhCorpus/search/?interf>